

Acht jaar MUS; net iets meer soorten in de min

In het achtste jaar van het Meetnet Urbane Soorten (MUS) is er wederom een toename (6%) te melden in het aantal getelde postcodegebieden.

In 2014 zijn er tijdens de eerste, tweede en derde telperiode 642, 603 resp. 588 tellingen ingevoerd. De hieronder gepresenteerde trends zijn voorlopig. Later dit jaar worden de resultaten van stedelijke onderzoeksgebieden in het Broedvogel Monitoring Project (BMP) toegevoegd, waarmee de 'definitieve' trend van het stedelijk gebied wordt berekend.

Gunstige weersomstandigheden?

Het voorjaar was het op één na zachtste in drie eeuwen, volgend op een uitzonderlijk zachte winter. De zomer was vrij warm en zonnig, maar ook vrij nat. Op voorhand omstandigheden waarbij je een toename verwacht onder de standvogels. Maar dat beeld lijkt toch iets anders uit te pakken.

Resultaten

In 2014 zijn er bijna 398.940 vogels ingevoerd verdeeld over 165 soorten. De top vijf bestaat uit Kauw, Merel, Houtduif, Huismus en Gierzwaluw. De krenten in de pap, met elk één exemplaar, waren Waterral, Senegalpapegaai, Cetti's Zanger, Europese Kanarie en Keep. Ook zijn er 4690 zoogdieren doorgegeven van 19 soorten. Van 84 vogelsoorten is een betrouwbare trend te berekenen over de periode 2007-14. Daarvan zijn er acht die geen typisch urbane soorten zijn (bijvoorbeeld Patrijs, Wielewaal, Gele Kwikstaart), waarmee we er 76 overhouden (figuur 1).

Afnemende soorten

Berekend over de acht onderzoeksjaren zijn er net iets meer soorten in de min dan in de plus (resp. 34 en 32). Soorten met een sterke achteruitgang (>5%/jaar) zijn Spotvogel en Grote Lijster. Ook Staartmees, Grauwe Vliegenvanger, Glanskop en Kneu laten een flinke veer. Drie van de zes staan ook op de Rode Lijst en misschien solliciteert ook de Grote Lijster naar opname, want ook buiten het stedelijk gebied is de tendens afnemend.

Onder de soorten met een lichte afname zitten veel soorten die (overwegend) standvogel zijn en gevoelig zijn voor winterweer. Voorbeelden zijn Winterkoning, Blauwe Reiger, Roodborst en IJsvogel. Kortereafstandtrekkers als Zanglijster en Spreeuw laten een gestaag afnemende trend zien. Wellicht zal de goede reproductie van de Spreeuw in 2014 voor een opleving zorgen in 2015? Verrassend is de sterke afname (-33%) van de Soepeend in de afgelopen acht jaar. Opvallend is verder de langzame maar gestage afname van de Vink (-16%).

Ook bij de Merel zagen we dat beeld, maar in 2014 liet de soort iets van herstel zien.

Gelijk gebleven

In de stabiele groep zitten Wilde Eend, Zwarte Roodstaart, Zilvermeeuw, Witte Kwikstaart en Koekoek. Opvallend genoeg doen Wilde Eend en Zilvermeeuw het in stedelijk gebied beter dan daarbuiten, waar beide afnemen.

Toegenomen soorten

De Pimpelmees is licht toegenomen, maar de Koolmees neemt af. Intrigerend, past de eerste soort zich beter aan in het stedelijk gebied? Het past overigens in de landelijke ontwikkeling (gedomineerd door bosgebieden), waarbij de Pimpelmees het beter doet dan de Koolmees. De Huismus neemt eveneens toe en heeft misschien geprofiteerd van de zachte winter (8% toename t.o.v. 2013). Verheugend genoeg neemt de Scholekster in stedelijk gebied toe, in tegenstelling tot agrarisch gebied. Onder de stijgers bevinden zich veel watervogels zoals Meerkroet, Kuifeend, Krakeend en Grauwe Gans. De laatste twee zijn sterk toegenomen (>5%/jaar), net als Zwartkop, Grasmus (vooral in nieuwbouw), Halsbandparkiet, Kleine Mantelmeeuw en Slechtvalk. In het eerste jaar van MUS werden er 7 Slechtvalken doorgegeven, in het laatste maar liefst 45.

Extreem zachte winter heeft weinig effect?

Als we de soorten indelen naar trekstrategie, dan is een groot deel (64%) standvogel. In deze groep zijn de soorten in de min en in de plus precies in evenwicht (22 om 22) ten opzichte van 2013. Dat valt wat tegen, na een extreem zachte winter zou je immers meer soorten in de plus verwachten. Er zijn zelfs verschillende standvogels met een sterke afname (>10%) ten opzichte van 2013, waaronder Fazant, Holenduif, Heggenmus, Boomklever en

De Wilde Eend is in het stedelijke gebied wel stabiel. Foto: Misja Smits (Buiten-beeld)

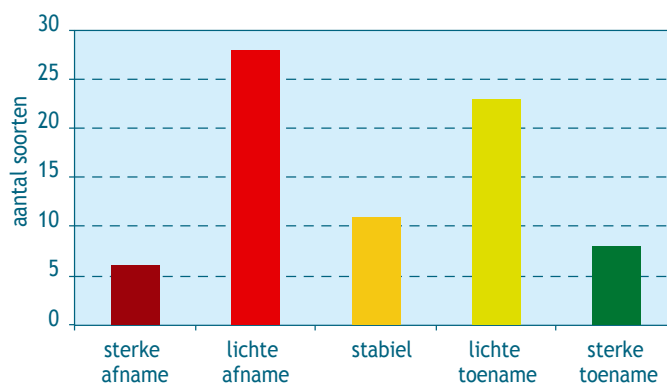
Groenling. Net als de standvogels houden ook de soorten die naar Afrika gaan (24% van totaal) elkaar in evenwicht (7 resp. 7, toe- en afname). Bij de soorten die hooguit over korte afstand trekken is het beeld niet zo rooskleurig (5 met afname, 2 met toename). De eerder genoemde Grote Lijster, Spreeuw en Zanglijster laten ook over een langere periode een afname zien.

Het negende jaar MUS

We staan aan de vooravond van een nieuw jaar. Met elk jaar MUS erbij krijgen we meer inzicht in de vogels van het stedelijk gebied, al blijven er genoeg vragen over. De voorlopige trends zijn te vinden in de eerste MUS-Nieuwsbrief van 2015 die in maart verschijnt. Nieuwe tellers zijn overal welkom maar speciaal in Friesland, Groningen, Drenthe, Limburg en Zeeland. De MUS-meetnetcoördinator wil graag een presentatie verzorgen over MUS en de verrassende resultaten.

> sovon.nl/MUS

● Jan Schoppers

Figuur 1. De trend van 76 soorten in MUS in 2007-14.